

Halász Tamás KÖZÖSSÉGI PLATFORM ÖT SZINTEN

beszélgetés KULCSÁR VIKTÓRIÁVAL

Kezdjük az elejéről a Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház történetét. Először is megalakult a FÜGE, azaz a Függetlenül Egymással Közhasznú Egyesület. Mikor is?

A jelenlegi profillal két éve dolgozunk, de a közhasznú egyesületet még 2006-ban jegyezték be: akkori szándékaink szerint a szervezet arra volt hivatott, hogy kulturális ösztönzési, ezen belül főként színházi projekteket hozzon létre. A tevékenységünk igazából az elmúlt két évben szűkült le kifejezetten előadóművészeti és – kisebb mértékben – alkotóművészeti vállalkozások támogatására. Hat évvel ezelőtt, frissen végzett kollégákkal, zömében volt veszprémi, egyetemi csoporttársaimmal kezdtünk el dolgozni: ők nem az alkotói oldalról érkeztek, hanem a „háttérből”: a koncepciónk azóta sem változott. Minket elsősorban a szervezési oldal érdekelt, nem akartunk társulatot létrehozni, nem akartunk alkotni: alapvetően fesztiválok, előadások létrehozatala, megszervezése mozgatta a csapatot. A tevékenységünket pályázati pénzek fedezték, de vállaltunk önkéntes munkát is. Ebben az időben még messze nem volt ennyire kiélezett az alternatív, a független terület finanszírozásának, életben maradásának kérdésköre: mi még csak egyfajta plusz, egy színes folt voltunk a területen. Idővel aztán alkalmazkodni kezdtünk az igényekhez, a területet érintő drámai változásokhoz.

Az induláskor még nem is használtuk a háttér kifejezést: az ilyen jellegű menedzseri munkára nem volt ennyire alapvető igény. Tudtuk persze, mi az a szórólap, tudtuk, hogyan érhetjük el a leghatékonyabban a potenciális nézőket, ha egy előadáson, vagy egy egész fesztiválon dolgoztunk, de a helyzet még messze nem volt olyan kiélezett, mint most, az Előadóművészeti Törvény hatályba lépése, a kötelező regisztráció és a terület telítettsége nyomán.

Sajátos pillanatban kezdtetek el dolgozni: az elmúlt években számos profi, vagy amatőrből profivá-félprofivá érő menedzsert vesztett el ez a terület, alapvetően azért, mert egy ponttól már nem tudta eltartani őket: a körülményeket jól ismerjük. A társulatok, produkciók száma erre az időre pedig tetőzött.

A virágkort én 2007 és 2009 közé teszem. Ekkor sikerült ennek a területnek igazán kibontakoznia, s ehhez a folyamathoz – mai szemmel – megfelelő mennyiségű támogatás állt még rendelkezésre. Ennek az időszaknak a végére már szövevényes bürokratikus rendszer jött létre, s a társulatoknak rá kellett jönniük, hogy nem elég „csupán” az, amit a korábbiakban letettek az asztalra, nem elég bizonyosság az általuk bejárt út, de például kötelező érvénnyel közhasznú egyesületté kellett válniuk pusztán a pályázatok beadásához is, s produkálni kellett az ezzel járó, kötelező adminisztrációt, a statisztikai jelentéseket. A befogadóhelyek hatalmas felelőssége lett a jegyértékesítés, a promóció, összességében az elvárt teljesítmény produkálása.

A ti legfontosabb területetek is a promóció és az értékesítés lett. A tevékenységetek letisztulása pedig nagyjából a válság beköszöntének időszakára esett.

Igen: a gazdasági körülmények és a törvények gyökeres változásával azzal kellett szembesülnünk, hogy az alapvető feladatunk a társulatok tehermentesítése és az a segítségnyújtás, amellyel szavatolható, hogy ők továbbra is az alkotómunkával tudjanak foglalkozni. Amit mi át akartunk vállalni tőlük, az a jegyértékesítés, a hírverés, a közönségszervezés, a pályázatírás, a tárgyalások és szerződésalkötések – mindaz, ami egy művészeknek nem erőssége, mert miért is lenne az.

A FÜGE jelenleg hét munkatársat foglalkoztat. Kik vagytok, honnan jöttök?

A munkatársaink mindannyian a széles értelemben vett menedzsment területéről követték és követik ezt a területet, alkotói ambícióink nem voltak, nincsenek. A csapat egyik fele régi motorosnak számít a függetlenek világában: ők menedzserként, kommunikációs szakemberként, programszervezőként, fontos területek gazdájaként már bizonyítottak. A gyakorlatuk és önállóságuk nagyon fontos támasz. A kollégáim másik része pedig abszolút kívülállóként került közénk, a civil életből. Köztük van, akinek komoly – nem színházi –

KoMa Társulat/Shakespeare: *Athéni Timon* – Premier októberben a Jurányi Inkubátorházban

Az épület – Budapest II., Jurányi u. 1-3.

szervezői múltja, nemzetközi tapasztalatai vannak, s a művészeti szféra egyszer csak beszippantotta őket. Ők nagyrészt tölem tanulva ismerkedtek meg a tereppel. Ez a két oldal szerencsésen kiegészíti egymást a mindennapokban.

Hogyan találatok rá a Jurányira?

Három–négy év óta, már a békés időktől kezdve gondolkodtam egy ilyen házban. Több színházi társulattal is dolgoztam együtt menedzsereként addigra, és azt láttam – ennek a felismerésnek a nyomán alakult maga a FÜGE is – hogy együtt minden könnyebb. Részfeladatokat közösen megoldani sokkal hatékonyabb, hiszen idő, költség és energia takarítható meg így. De azt is megtapasztaltam, hogy mindenkinek problémát jelent a raktározás, hogy nincs elég idő a „gyártásra”, hiszen az egyes befogadóhelyeknek komoly előadásszámokat kell produkálniuk, és próbákra nem jut a falaik közt elég idő. A társulatok, amelyekkel dolgoztam, két-három napot kaptak a bemutató későbbi helyszínén arra, hogy csodákat műveljenek. A fejből kipattanó gondolat és a bemutató estéje közt bejárt út során a díszletgyártástól a promócióig, a munkarend kialakításáig, a színész-egyeztetésig rengeteg, nagyon nehezen teljesíthető feladat sorakozik, a befogadóhelyeknek pedig arra kell összpontosítaniuk, hogy „lesz egy bemutató”. A továbbjátszás aztán a helyek leterheltsége miatt is a legtöbb csapat számára alapvető problémát jelentett.

A társulatok rengeteg energiát és pénzt kellett, hogy fordítsanak próbahelyek, raktárak felkutatására, bérlésére, gyakran rossz adottságú, ám jóval olcsóbb, távoli helyeken, peremkerületekben. A körülmények, lehetőségek különbözőek: van, aki csak próbahelyet, vagy műtermet akart találni, másnak alapvetően raktározási gondjai voltak, esetleg egy irodát akart kialakítani. Mindezt végiggondolva jött aztán az ötlet és – jó magyar szokás szerint – a hosszú, de cselekvő várakozás.

A Jurányi utcai épületet a megnyitás előtt egy jó évvel találtuk meg. Én nagyon szerettem volna a városközpontban maradni: ennek eléggé fontos oka – hiába döntöttük el, hogy alapvetően a produkiók előállításával és nem forgalmazásával foglalkozunk majd – hogy tudtuk, biztosan be kell majd fogadnunk előadásokat is. Megfelelő körülményeket, befogadóképességet felmutatni képes helyből nincs sok a városban: a Szkéné vagy a MU kapacitása véges.

Miért Buda?

Ezt mindenki megkérdézi... Bennem az munkált, hogy Pesten már annyi minden van. Sokan jöttek azzal, hogy „a budai közönség más”, nehezen mozgósítható. De ha a statisztikákat nézzük, Budán többen laknak és Pesten már valóban minden bokorban van egy színház. Buda és központ: ezzel a két szemponttal a keresés gyorsan le is szűkült erre a körzetre, a körút, a 4-es és 6-os villamosok vonalának környékére. Elkezdtem önkormányzatoknál érdeklődni, hogy milyen, használaton kívüli ingatlanjaik vannak. Az, hogy iskolaépületet keresünk, egyértelmű volt, hiszen ott van tágas tornaterem, meg ötven-hatvan négyzetméteres, a mi céljainkra remekül használható osztálytermek. Kaptunk listákat a kerületektől és a Fővárosi Önkormányzattól is – elég sok használaton kívüli iskolaépület van sajnos – aztán megérkeztünk a Jurányi utcába.

Mi volt az első benyomásokot?

Meglepődtünk a méretein. Láttam, hogy jó lenne, de mégsem biztos, hogy ez lesz az, hiszen mit is csinálnánk mi itt hatezer négyzetméteren? Nem ekkorában gondolkodtunk.

Miért, mekkorában?

Az volt a tervünk, hogy legyen öt-tíz terem egy tornateremmel és slussz, legfeljebb ezer négyzetméter összterülettel. Más lehetőség azonban nem nagyon kínálkozott. Sikeredt egy jó konstrukciót kitalálni erre az ingatlanra: ez annak volt elsősorban köszönhető, hogy nem tudták mivel megtölteni ezt az évek óta üresen álló helyet. A szomszédunkban, ami most egy üresen álló, hatalmas placc parkolóval, egy hasonló méretű épület állt: most áruházat terveznek a területre. Ennek az épületnek a megtartásához azonban ragaszkodott az önkormányzat, de senki nem merte bevállalni a kezelését. Érdeklődtek nyelviskolák, hostelek, de csak egyes szintekért. Elkezdtem végig venni, hogy hányan is jönnének ide, kik jöhetnek számításba.

Tegyük hozzá a járatlanok kedvéért, hogy a Jurányi utca 1-3. építészetileg egységes, ám 2009-es kiürítéséig két, önálló középiskolának helyet adó, eredetileg is iskolának épült, százéves épület, amelynek két szárnya átjárható és egy tágas udvar is tartozik hozzá, amely határos az immár üres telekkel. Ha jól tudom, eredetileg ti is csak a hatalmas épület egy részét pályáztátok meg.

Ilyenkor az a szokásos út, hogy ajánlatot kell tenni az adott ingatlanra, aztán kiírják rá a pályázatot. A mi ajánlatunkban először az alagsor, a magasföldszint és az első emelet szerepelt.

Ehhez jött aztán egy második és egy harmadik emelet. Elindult a papírmunka, megtörtént a kiírás, a közszolgálati szerződés, közben egyre többen kerestek meg, például a Műhely Alapítvány, akik egy jókora területet vettek birtokba a harmadikon – gyorsan változtattunk, de így meg kimaradt egy szint. Ahogy híre kelt annak, hogy mire készülünk, rengetegen kezdtek keresni – olyanok is szép számmal, akikről tudtuk, hogy nagyon itt volna a helyük. Egy ponttól fogva nem volt kérdéses már, hogy könnyen meg tudjuk tölteni az egész házat és nem kell teljesen eltérő profilú lakótársakkal kerülgetnünk egymást. Innentől kezdve már az egész épületben gondolkodtunk.

Milyen feltételekkel adta át az épületet a Fővárosi Önkormányzat?

Bérleti szerződést kötöttünk kedvezményes négyzetméter-árral, majd közszolgálati szerződést kötöttek velünk a tevékenységre, amit itt folytatunk:

ennek köszönhetően a megállapított bérleti díj kb. 20-30 százalékát kell kitermelnünk. A fenntarthatóság és a hosszú távban gondolkodás egyik záloga az, hogy ez a konstrukció a továbbiakban is megmaradjon. Így tudjuk vállalni az egész ház üzemeltetését, a rezsiköltséget, az infrastruktúra működtetését a takarítóktól a biztonsági örökig bezárólag. Ezek pedig nem kis tételek. Ennek ismeretében és hosszú távú ittlétben bízva tudtuk csak bevállalni a ház teljeskörű felújítását nemcsak a funkcióváltás, hanem a rossz állapotú gépészeti és villamossági feladatokat illetően is. A másik fontos dolog, amire ez a konstrukció épül az az, hogy a házba települt társulatok, intézmények, egyéni alkotók vállalják, hogy az általuk használt területre kivetített üzemeltési- és rezsiköltségeket megfizetik a saját bevételeikből. Ők ilyen szempontból önfenntartók, velünk használatba vételi szerződést kötöttek, mint tagjaink. Így nekünk nem hatezer négyzetméter után kell fizetnünk, hiszen a kialakított rendszer nyomán sok apró befizetési tételből áll össze a költségek fedezete. A közösségi terekre, így például a tornateremre eső hányad finanszírozását mi vállaltuk be, s bízunk benne, hogy ez így kigazdálkodható.

Milyen külkapcsolatokra törekedtek?

Sajnos még nem sikerült megfelelő EU-pályázatot találnunk a projektre, de nagyon gyúrunk rá, mert óriási segítséget jelenthetne a jelen körülmények között. Testvérintézményi és csereprogramokban gondolkodunk, de a dolog nem egyszerű, mert a miénkhez igazán hasonlítható rendszerben működő intézményeket nem találtunk, pedig nagyon sok szakemberrel felvettük a kapcsolatot. A térségben intenzíven keressük a potenciális partnereinket.

A nyitás idején már van egy lengyel gyakornokotok. Ő pontosan honnan érkezett?

Egy szervezet közvetítésével került hozzánk: az EVS program keretében jött. Ennek az a lényege, hogy fiatal önkéntesek utazását és munkáját finanszírozzák, s ebben az esetben mi vagyunk a hivatalos fogadó fél, a küldő pedig egy lengyel civil szervezet.

A korábbiakban beléptünk már több nemzetközi érdekvédelmi szakmai szervezetbe, ezektől a tagságoktól sokat várunk, a hírverés, a szélesebb ismertség tekintetében is. A külkapcsolatainkra nagyon sokat szeretnénk építeni. A házban volt egy gondnoki lakás, amit átalakítottuk vendégszállássá, pont ilyen megfontolásból. Emlékszem, hányszor néztem tátott szájjal egy-egy külföldi turnén, hogy a művészeti célokra felújított épületekben milyen fejlett infrastruktúra állt a rendelkezésünkre szálláshelytől az ebédlőig, közösségi terekig. Amikor azt mondom, hogy ezt modellnek tekintjük, felmerül a Jurányi nevében nyomatékositott közösségi funkció: a házat hosszú távon közösségi platformként képzeljük el, nem csupán művészeti értelemben és nem csupán a kávéházunk, a Jelmezbár terében...

Kik működnek a megnyitás idején a Jurányiban?

A TÁP Színház, a Természetes Vészek Kollektíva, a Szputnyik Hajózási Társaság, a Gólem Színház, a HoppArt, a tánctársulatok közül a Műhely Alapítvány, mint kiemelkedő jelentőségű háttérszervezet, a Duda Éva Társulat, a Tünet Együttes, a Zéró Balett Stúdió, de itt lesz az irodája a Katlan Csoportnak, amely szintén egy produkciós iroda. Bábos vonalon fontos az ESZME, egy ernyő-szervezet. Az egyéni alkotók közül Szűcs Edit jelmeztervező, Szirtes János, Remete Kriszta, illetve Mohácsi András dolgozik majd nálunk. Fiatal divattervezők show-roomot tartanak fent az épületben, de vannak díszlet- és tárgytervezőink, festő-, fotó- és grafikusművészeink is: köztük egyéni alkotók, vagy csoportok. A civilek közül itt működik a Polgár Alapítvány: ők hátrányos helyzetű, elsősorban roma fiatalokkal foglalkoznak.

Voltak konkrét hazai előképeitek, mintáitok?

A terület alapos ismerőjeként, bizonyos értelemben könnyű helyzetben voltam és vagyok. Már az ötletelés idején is komoly szurkolótáborunk volt. Erős Balázstól Szabó Györgyig nagyon sok meghatározó szakember követte a Jurányi útját az első bejárástól kezdődően. Az indulás pillanatától fontos volt a külső szem, az értő kritika. A jelentős budapesti társintézmények – ahogy tapasztalom – egyenrangú partnerként kezelnek minket, de a FÜGE már korábban is intenzív kapcsolatban állt a Trafóval, a MU Színházzal, a Szkénével, a Flóriánnal, a Bethlen Téri Színházzal és még sorolhatnám a helyszíneket. Nehezen tudnék mondani olyan befogadóhelyet vagy társulatot, amellyel nem volt már eddig dolgunk. A profilunkból adódóan evidens volt, hogy a befogadókkal sorban kössünk meg befogadói keret-megállapodásokat: létérdekünk, hogy ne terheljük le a Jurányit azzal, hogy a létrejött produkciók a falaink közé szorulnak és nem találnak maguknak méltó megmutakozási helyet. Jó dolog úgy dolgozni valamin, hogy már tudod, hol fogod közönség elé vinni.

Mekkora a saját játszóhelyetek, a tornaterem?

Százhusz főt tud befogadni: az egykori Merlin Színház nézőterét használjuk. Ezen kívül még egy kamaratermünk is van, amelynek a beépítés függvényében hatvan-hetven fős a kapacitása.

Táncpadló lesz?

A kamarateremben már a megnyitásra is volt, a tornateremben pedig táncszőnyeg lesz.

Van valami speciális rész a házban, amire különösen büszkéek vagytok?

Az alagsorban kialakítottunk egy menedzserszobát, ahol egy kávé mellett szabadon lehet dolgozni, társaságban, vagy egyedül. A másik pedig az egykori könyvtárban, egy begalériázott, igényesen kialakított, faburkolatú terempárban megvalósult látványtár. Itt helyezték el az itt dolgozó társulatok az évek alatt felhalmozódott jelmezeiket, de sok darabot én vittem be ide „hozományként”. Jelenleg szakemberek dolgozzák fel a gyűjteményt, adatbázisba foglalják majd, hogy idővel belső jelmezkölcsönzőként működhessen.